

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXVII. LETNIK ————— 1927 ————— ŠTEV. 9

IZ NEZNANEGA SLOVENSKEGA ŠTAJERJA

(Nadaljevanje.)

DR. JOSIP CIRIL OBLAK

III.

Sv. Križ s Planino in Sv. Vidom.

Prav tega krasnega kota slovenske domovine se še ni dotaknila turistovska invazija; neoskrunjen je še.

Savinjska dolina, ki je tako lepa, kakor da je sam Bog hodil po nji, kdo je ne pozna! Sir Humphry Davy je proglasil Savsko dolino za najlepšo, kar jih je videl v Evropi; toda zdi se mi: ko bi bil Anglež videl od blizu, ali vsaj z Anskega vrha nad Celjem še Savinjsko dolino, bi bil dejal, da sta Savska in posestrina ji Savinjska dolina najlepši v Evropi. Poznamo tudi, bolj ali manj, Pohorje in še Slovenske Gorice, vsaj pa slovenske gorice, ki so vse svet zase, posebne intimne lepote. Tudi podaljšek naših Savinjskih Alp tam ob kranjsko-štajerski meji nam je še znan: cela falanga od Menine in Čemšenske planine preko Mrzlice in Gozdnika tja do ozke doline ali vijugaste soteske skoro bi rekel širšega Vintgarja: spodnje Savinjske doline. Toda sveta onstran Savinje, v kotu med Sotlo in Savo, skoro ne poznamo. Imena: Rimske Toplice, Laško, Celje, Št. Jurij ob Južni železnici, Šmarje, Rogaška Slatina, Podčetrtek, Sv. Peter, Bizeljsko, Zidani Most, Radeče, Sevnica s svojim gradom, ki ga štejem po njegovi legi med najlepše, Rajhenburg, tvorijo znane točke na stranicah tega lepega gorskega četverokota; kar pa je sredi njega, to so resnični skriti zakladi čudežnega planinskega sveta Slovenije; kajpada je tudi ta le razmeroma majhen del velikega slovenskega planinskega raja...

Tudi Slovenski Štajer ima svojo Gorenjsko in Dolenjsko, da, tudi Notranjsko. Gorenjsko tvorijo Savinjske planine s svojo Savinjsko dolino, Dolenjsko so Slovenske Gorice, v tem kotu pa je Notranjska, ne kamenita kraška, nego ona čudovita gozdna krajina Javornika in Hrušice, samo da prehaja tu v svojem spodnjem delu v svet vinskih gor, in še s tem razločkom, da je Kranjska—Notranjska v Dinarskem sestavu in Dinarski smeri, Štajerska pa v smeri in obsegu

Alpskega sveta, kar ji daje še poseben čar. Prekmurje je le podaljšek Slovenskih Goric, Pohorje s Kozjakom pa je svet čisto sam zase.

Slovenija je — čeprav okrnjena — tudi v današnjem državnem sestavu čudovito lepa celota, ki se zlaga iz dveh polovic, skoro simetričnih: iz pretežno alpsko-dinarske Kranjske ali Ljubljanske oblasti in iz slovenskega alpskega Štajerja ali Mariborske oblasti. Dve veliki kotlini ležita v obeh, z okvirom gorá; dvojje izrazito alpskih večjih mest imamo Slovenci: Ljubljano v Ljubljanski in Celje v Celjski kotlini. Dvojje večjih alpskih mest na našem slovenskem ozemlju pa je ostalo izven mej gori na severu: Celovec in Beljak.

Kakor Sava pod Ljubljano, tako se mora tudi Savinja pod Celjem pregristi skozi razmeroma ozko sotesko do Zidanega Mostu, kjer so takozvana mala vrata Evrope. Tam se združita, da pohitita skupno še skozi široko spodnjo Savsko dolino med zadnjimi odrastki Dolenjskega in Štajerskega sredogorja doli v hrvatske planjave, dokler ne izginejo zadnji sledovi alpskega sveta... Samo nanešeni savski gorski prod spominja še nanj.

Cela Slovenija pa je en sam velik planinski raj. Ne imenuje zastonj Slovenije »Das Schmuckkästchen Jugoslaviens« naš znani prijatelj Wendel, ki mu je Ljubljana — »ljubljena« — »das Liebchen«... Isto velja za belo mesto Celje. —

Toda meni je v zadnjem času prirastel k srcu tihi pozabljeni kot med Sotlo, Savinjo in Savo. Kakor da sem se z očmi Župančičevega fanta, pri toliki obilici domovinskih krasot zagledal v skromno dekle, ki stoji ob strani povešenih oči, a te očara s svojo priprostostjo in prisrčnostjo: »Mladi Marko ljubil Ano — ljubil je srce najlepše.«

To je pokrajina mojega srca.

Skoro v gorišču tega gorskega četverokota, za temnim Bohorjem in Lisco, je gorska gmota, ne najvišja točka, a precej obilna, vsa solnčna in vedra, polna pisanih livad. Visoko gori v pobočje sta posedli dve jati belih ptic: v mali razdalji vsak sebi: Sv. Vid in Planina (nemško Montpreis). Nad njima pa je še višja krasna točka, ki ju veže: Sv. Križ.

Dolge, vijugaste stranske doline segajo do nje od vseh štirih strani: komaj opaženo se izlivajoč v sotesko Savinjske doline in spodnjo široko Savsko dolino na zahod in jug, a na sever in jug v dolino Voglajne in Sotle.

Nekoliko izpod Rimskih Toplic sega dolga, tiha romantična dolinica Grašnice (ki spominja na Kokrsko) preko slavnega Jurkloštra tja pod te gorske gmote; po grebenih in večjih usedah je

vezana z Lisco in Bohorjem, a je vendar, kakor Žusemska, videti čisto ločena in samostojna. Druga štajerska republika!

V Mišjem dolu se v lepih točkah združita cesti: iz Laškega, ki drži preko nižjih sedelc preko Sv. Lenarta ob pobočjih v to romantično dolino, a gori že tik pred Jurkloštrom sega v njo druga ozka dolina od juga izpod Lisce od Sevniske, oziroma Razborške strani, a nad Jurkloštrom tik pred Planino že visoko gori ob gorenjih virih Grašnice se v to pot zlije najkrajša izmed cest od severa: ona od Sv. Jurija, ki veže dolino potoka Dobje (pod Marijo Dobje), dotoka najgornje Grašnice. Od nasprotne (južne) strani pa sega tu gori, med Lisco in Bohorjem, sicer ne najkrajša, a pač najlepša izmed vseh cest, po krasni, vijugasti, romantični dolini Sevnice; ta dolina ne pozna prahu raznih »smrduhov« in »prašurjev«, kakor imenujejo hudomušni ljudje komaj še moderne vehiklje: avtomobile in motociklje.

In kaj naj rečem o tebi, bistra, postrvna Bistrica, ki se viješ v neštetih ovinkih pod senčnatimi bregovi temnega Bohorja!

To je tisti gosti, obrasli Bohor, v katerem se le tu in tam zablesti kaka redka svetla lisa poseke ali pašnika; sam ljubi temni gozd je tam, ki so v njem predeli, kamor še ni stopala človeška noga, razen logarjeva. Njegov podaljšek je Kozjanski Vetrnik s svojimi svetlimi košenicami, raz katere se ti razgrne cela divna pokrajina, med Sotlo, Savo in Savinjo tja do Sv. Gor in še preko. Ta dolina je najdaljša in da se tako izrazim, najbolj planinska; doli pri Pilštajnu doseže švicarsko lepoto. Prelepa planinska vas je Zagorje, prvi večji kraj v gornji Bistriški dolini na to stran, toda nekoliko vstran od ceste v pobočju — v »Zagorju«, kakor se imenuje ves ta predel — res pravo Zagorje. Pri Pilštajnu pa doseže višek romantike.

Tik pred Pilštajnom se združi v razmeroma širokem, a položnem gorskem kotlu dvoje Bistric; dvoje vzporednih Bistriških dolin, v kolikor se pri vijugastih dolih sploh more govoriti o vzporednosti, seže v to gorsko krajino z neštetimi stranskimi doli in dolinami.

Pilštajn sam pa počiva na mogočni skali, ki se je bojda odkrhnila od Bohorskega masiva in zaprla ta kotel, iz katerega se je pregrizla Bistrica skozi ozko sotesko v zopet širšo Bistriško dolino okoli nič manj slikovitega Kozjega pod mističnimi bregovi Bohorja. Pilštajn kraljuje nad to sotesko v zmerni višini toli suvereno, da ga smatram za enega najlepše ležečih jugoslovanskih trgov!

In še dalje gre pot vijugaste Bistrice, od Kozjega proti Podsredi, kjer se zopet stisne v veleromantično sotesko Pod Sv. Gorami, v pravi velegorski »Vintgar«, tik pred vhodom v enega najlepših

jugoslovanskih krajev, ležečega v raju tostran Sotle: Sv. Peter pod Gorami; onstran teh v njih okrilju leži drugi biser: slavno Bizeljsko.

Dolga je pot ob Bistrici tja do Sotle; lepa in bela do Podsrede, raznolična in toli hvaležna, da je tudi pešec ne kolne. Nad Zagajsko sotesko med Podsredo in Sv. Petrom krene kamenita cesta preko klanca čez Trebče. Pravi turist pa si izvoli stezo skozi — »Vintgar« in se ne straši niti vode niti sten niti strmih reber, med katerimi ima tuintam izbirati: ali v trdi, strmi breg ali pa — v vodo!

Od temnih Sv. Gor se zdi Bohor s svojim podaljškom Vetrnikom kakor odsekan, dasi so te Svete Gore s Kunšperkom in Kostélsko goro onstran Sotle na hrvaški strani nad mestom Klancem prave rodne sestre temnega Bohorja; kajti med njimi je precej globoka valovita globel, v kateri vodi bela klančasta cesta v nešteti vijugah, ki za nje kolesar nima dobre besede. Iz Rajhenburga preko Vel. Kamna in Koprivnice se vrstijo ti klaneci tja do zadnjega neznatnega sedla, preko katerega padeš v Bistriško dolino pri Podsredi, ki je nekak predtrg še par kilometrov oddaljenega središča - okoliša, znanega ali malo poznanega Kozjega (Drachenburg).

Za ta del štajerskih gor, ki so prave planine, je značilno, da so vezane po tako globokih sedlih ali usedah, da tvorijo, dasi istega sestava in značaja, vendar vsaka individualnost za se. Zato imajo videz razsekanosti in razmetanosti brez pravega sistema, ponekod tudi smeri, a so zato tem slikovitejše. To velja za vse gorske skupine ob robu te pokrajine: Boč, Donačko goro, Macelj, pred vsem pa za hrvatsko Ivanjščico, našo Rudnico in Žusem ter Planino s Sv. Križem. Najbolj strnjene in kompaktne so planine na južni strani: Bohor, Lisca in Kozje (gora nad Zidanim Mostom, ne trg!), dočim so v gornji severni Slovenji planine bolj vezane in sklenjene verige.

To vse pa je samo okvir, ki stoji okoli gorišča v tem četvero-kotu. V tem gorišču je točka, na kateri sem — da se tako izrazim — izgubil svoje srce: pri mali, beli cerkvi Sv. Križa med Planino in Sv. Vidom. Pod belo steno ob svetli trati sem se vsedel in ob pogledu v ta divno lepi svet sem ujel nekaj misli, si zapisal nekaj besed, in produkt teh notic je zdaj že tretje poglavje »Iz neznanega Štajerja ...«

To je ena najsvetlejših točk v mojih dolgoletnih potovanjih po gorah in dolinah, eden najljubših mojih planinskih spominov. Mnogo je k temu pripomogel tudi tisti solnčni pozno-pomladanski dan, kakršnega ti pričara nebo samo enkrat v letu in samo v enem mesecu: to je rožnik! Podobnih dni doživiš včasih samo še pozno v jeseni. Tu sem stal kakor zamaknjen in gledal to pestro, skrito lepoto v tem gorskem okviru in še daleč čez ta okvir v dalji tja nad Maribor, ki je, komaj viden, postlan med dva svetova: med mistično pobožje Pohorja

in čar Slovenskih Goric. A gori nad Celjem v ozadju sivi vršaci Savinjskih planin! Poklonim se staremu Kumu in celi njegovi sosesčini, a grenka kaplja mi kane v srce, ko se ozrem v ozadje Kumovo, kjer vidim skoro zastrt temen gorski pas naše zahodne meje, kakor žalni rob, za katerim žaluje del našega naroda za svojimi in našimi svetinjami...

Pod sabo gledam dvojce belih golobic: beli Sv. Vid, ves v planinskih tratah, ki segajo tudi še onstran lahne globeli do roba temnega gozda; gozd pa se dviga v robove in temne hrbte skoro mrkega Bohorja in pa na svetlo Planino z eno najslikovitejših mogočnih razvalin; a za njo neizrekljivo mičen in prirodno razkošen park s tihimi, senčnimi stezicami, kakor jih še nisem videl drugje: prvovrstni slikarski sujeti!

Ne vem, kako je to: vsi slovenski Sveti Vidi so lepi, pa naj bo visoko v gori kakor ta-le, ali pa v tihem gorskem zatišju kakor oni pod Sv. Uršulo v Alpah, ali oni v sočnem Ljubljanskem polju, ali pa oni v veselih Dolenjskih gričih.

Škoda, da imamo tako malo izvoljenih, ki bi imeli smisla za intimne lepote naše domovine. Ne spraviš jih izlepa preko Ljubljanskega barja in mestnega loga, ki je vsekakor intimna lepota za-se, ali k večjemu še do Škofje Loke, ki je tudi neizčrpen vir slikarskih sujetov. Vsi ti pozabljajo, da imamo tudi še drugje polno skritih, posebnih lepot. To je poglavje, ki se tiče tudi reklame za naše kraje, ki je še silno primitivna in, dejal bi, šablonska. Razglednice, ki sem jih dobil o teh krajih, so prave karikature (n. pr. v Pilštajnu, Sv. Vidu, Žusmu, Sv. Petru), da ne rečem škandalozne.

Od Sv. Križa doli se ti razgrinja zares slika umetniške dovršenosti. Ni najvišja točka v tem gorskem kotu ta-le višinic nad Planino, a gosposka je ta mala igračica, vsa svetla in bela. To si ti, najljubša mi mala cerkvica Sv. Križa nad Planino! Kakor je majhna, vendar dominira ta stvarca nad vso bližnjo in daljno okolico. V resnici je ta gorska gmota s Planino in Sv. Vidom jedro cele pokrajine, rekel bi, matica, a vse drugo, tudi 300 m višji Bohor, se ti zdi, je le za — štafažo. Vse drugo stoji takole ob strani, čeprav višje in mogočnejše, tudi Lisca in Kozje tam na jugu, celo Donačka gora in Boč tam na severnem robu pokrajine. Le Žusemska republika — se mi zdi — hoče imeti, čeprav bolj ob strani, svojo pozicijo zase. Tudi njej moj posebni pozdrav!

Tiho je bilo okoli mene vse. Blaženo junijsko jutro!

Jaz pa sem tedaj čutil, da je še nekaj višjega nad nami, kar čuje nad vso to krasoto; v meni se je nekaj zganilo in nehote sem se odkril — obšla me je pobožna misel...

V dalji pa sem tisti hip zagledal nasproti Kunšperka, onstran Svetih Gor, Kostelsko goro nad Cesargradom, tam nad Klancem že na hrvatski strani onstran Sotle, kjer stoji spomenik znanega skladatelja... S te gore je, mislim, gledal tudi Mihanović od daleč to sliko, ki se ti razgrinja raz Sv. Križ nad Planino. On je mogel iz dalje pač le slutiti to krasoto in je zapel: »Lepa naša domovina«! Morda ni slučaj, da je prav v očigled te pokrajine privrela ta pesem iz njegovega srca...

(Dalje prih.)

BOHINJSKI KOT

(Dalje.)

DR. H. TUMA

8. Podrta Gora 2050 m.

Dne 16. avgusta sva odrinila z Dobravcem ob 5.30 h iz planine Spodnji Vogel po včerajšnji poti do »Sklede« in odtod po kameniti, a dobro vidni planinski stezi na zahod v smeri gorskega dola, vzporedno z goriškimi mejnimi vrhovi, pod Bohinjski Migovec * 1899 m. Poti ni izgrešiti, ker vede ves čas po gorskem dolu po prostornem Spodnjem in Zgornjem Kalu. Sedaj se po njih pasejo voli brez pastirjev in stanú, nekdanj so bile tu Šumrčeve staje. Bohinjski posestniki so zadavna držali vsak zase planinski stan na gorskem prostoru, sposobnem za pašo živine enega gospodarja. Radi tega toliko krajevnih imen po prvem gospodarju. Gospodarski sistem nemških kolonistov po samotah (»Einzelhöfe«) kaže povsodi na Bohinjskem sledove. Razrušil je staro kolektivno pastirstvo slovenskega prastanovalca, dočim je ta po Tolminskem v planinah povsod ostal skoro nedotaknjen. Ta kolektivni sistem in sirarstvo gre daleč na zahod preko Ladinskega.

Planinska paša iz Spodnjega Vogla sega le malo čez Globoko. Mejni vrhovi proti Goriškemu so skoro zapuščeni. Le malo jalove živine zaide tja ali pa — v vročem poletju — prehaja drobnica iz planine na Razorju. Pred kakimi 50 leti, dokler so tudi Bohinjci držali koze in ovce, je bilo na širnem prostoru med goriškimi vrhovi in nad Bohinjskim jezerom vse živo čez poletje, tudi polno divjačine. Sedaj le težko dobiš staršega pastirja ali lovca, ki pozna kraje in imena.

Od goriške strani s planine Razor slede imena za vrhove: Vogel 1923 m, Vrh Krnic, prelaz Čez Globoko, Vrh nad Globokim, Vrh Planje 1869 m, Vrh Hribcev, Vrh Rup 1996 m, Vrh nad Dlanjo 2054 m, Škrbina 1905 m. Na vojnogeogr. karti stoji za 1869 m Vrenati Vrh, očitno izkvarjeno ime iz zemljiške mape: stari bohinjski Rušnati Vrh. Velika Škrbina je tudi napačno ime; rabiti bi se imelo kvečjemu:

* Žabiški Migovec na Goriški strani pod Škrbino kota 1885 m.

Vrh nad Škrbino. Tolminsko ime pa je od orjaških, dlani podobnih plati na južnem pobočju: Vrh nad Dlanjo. Tudi to ime se izgublja. Stari lovec in pač najboljši poznavalec tega skrajnega Bohinjskega kota, Ivan Mlekuž »pri Ivanu« v Stari Fužini, mi je imena napovedal po vrsti: Vogel 1923 m, prelaz Čez Globoko, Zeleni Vrh 1869 m, Kozji Hrbet, Meja za 1996 m, Vrh Škrbine 2054 m. Od Meje gre rebro nad Gorenjim Kalom in Sneženo Konto pod Škrbino na Vel. Migovec 1899 m, poleg njega na sever stožec Mali Migovec, gozdnato rebro Konjski Vrh od 1527 m do 1291 m. Ime Meja je tolmačil od tod, da se je ondi od davna stekala meja lovišča od goriške in dvoje bohinskih strani od planine Vogel in od planine Govnjač.

Prava imena pa menda kaže le zemljiška mapa, po kateri so se prenesla stara imena po vrsti: Vogel 1923 m, Zeleni Vrh (tolminski Vrh Krnic), Čez Globoko, Sneženi Vrh 1861 m, Rušnati Vrh (Mlekužev Kozji Hrbet), Meja 1996 m in Vrh Škrbine 2054 m, Škrbina 1905 m, Vrh Konte, Podrta Gora, Zeleni Vrh, Mali Vrh, Tolminski Kuk ali Veliki Vrh. Držal bi se te nomenklature; ker sta dva Zelena Vrha, bi dostavil k prvemu drugo ime »ali Vrh Krnic«. —

Ob 7.20 h sva stopila na prevalo med 1899 m in čez greben pod Mejo 1996 m. Zahodno od Meje in južno pod Škrbino je široka Snežna Konta. Steza iz Škrbine dol vede čez Snežno Konto čez prvi skok »Na Mahu«: »Kovačeva Skala«, kjer so nekdanj podkovali konje, na opuščeno planino Ražnova Suha, okoli 1100 m, ter v Ukanec za Bohinjskim jezerom.

Vzhodni ronki grape od Škrbine dol sta Migovec 1899 m, in Konjski Vrh 1527 m do 1291 m, zahodni pa so: Mohor 1849 m (napačno: Mokri Vrh), rušnata podolgata glava Krošnja, sedlo 1550 m in Pleše 1644 m (napačno: Mali Vrh). Pod Mohorjem je široka plitva krnica ob 1562 m, okoli nje pa vede pastirska steza med Kokom 1836 m — radi razločitve Govnjaški Kok — ter Podrto Goro 2050 m na planino Govnjači.

Steza iz Snežne Konte se vzpenja na levo prodišče pod Vrhom nad Dlanjo na Škrbino, kamor sva stopila ob 8.10 h ter posedela do 9 h. Krasen pogled na severne Triglavske gore in na južne Goriške! Pod Škrbino, Dlanjo in Žabiškim Migovcem 1885 m so škrapaste konte. Od Škrbine sva krenila na desno po strmem pobočju Vrha nad Konto brez kóte. Silil sem na rob, da bi plezal po vzhodnem skrotju (Geschröffe) naravnost na Podrto Goro in po njenem zahodnem razu dol. A Dobravec se ni upal. Podvrgel sem se, kakor navadno vodniku, ki čuti odgovornost. Res je videti robovje silno raztrgano, kršljivo in nesigurno, a gotov sem, da se pripleza od vzhodne steze naravnost na Podrto Goro brez posebne težave.

Obšla sva torej vrh po prodišču, zlahka splezala po zahodnem razu na vrh do 10 predp. Podrta Gora ima dva krnasta vrhova, očitno ostanka višjega srednjega, ki se je podrl. Ime samo kaže na veliko katastrofo, ki se je godila pred več sto leti. Zahodni krn, nekoliko nižji, je ves izpodkopan, rov sloni na rovi, med obema krnoma pa se vidi orjaški kameni plaz severne plati. Podrta Gora leži preveč v stran od turistovskih potov, a nudi velikolep pogled posebno na Bohinjsko jezero in dolino. Tudi iz Bohinjske doline se predstavlja kot izrazita špica.

Pregledal sem brž vse že znane mi vrhove. V čistem zraku pa se nisva mogla ločiti od vrha ter sva ostala na njem do 11 h. Odstopila sva po prejšnji poti na sedlo pod Zelenim Vrhom, brez kote, med Podrto Goro in Malim Vrhom tik Tolminskega Kuka ali Velikega Vrha 2080 m. Pod sedlom na sever leži strm snežen plaz. Vodnik me je zopet iz prevelike previdnosti zapeljal po prodišču na levo, češ, da je snežišče prestrmo in opasno, da bi se podrsala kar naravnost na dno široke krnice pod sedlom. Dobravca so mi opisali kot drznega lovca in gonjača, zato se mi je njegova previdnost sprva čudno zdela. A po dvodnevi hoji ž njim sem ga razumel: strast pri lovu ga je gnala po vseh vrhovih brez pomisleka in bojazni. Ko pa je vodil človeka, za katerega je bil odgovoren, je razsodno hodil ter se izogibal vsaki nevarnosti.

Take sem navadno imel v o d n i k e. Le en vodnik je bil enako drzen in miren, svest si moči in nevarnosti, Trentar J o ž e K o m a c, rekoč: »Kamor pride gams, prideva tudi midva!« Izraz lastne gotovosti in trdne volje ter zaupanja v svojo moč!

Pod prodiščem se raztezajo širni pašniki »Na Vrh«, od planine Govnjači le malo popašeni, ker so preoddaljeni za goved in polni jam med škrapljastim, četudi še precej dobro travnatim svetom. Pač malokatera turistična noga zaide v to samotno planoto pod Tolminskim Kukom 2086 m, Podrto Goro 2050 m, Govnjaškim Kokom 1836 m in stožcem 1809 m, brez imena. Čez Planjo nad planino Dobrenšico je pod Tolminski Kuk prihajala drobnica do Tolminske Lakve (lokve) med Kokom 1836 m in Mohorjem 1849 m. Rob planote od 1836 m na zahod so Vrše nad planino Govnjači. Koncem planote Na Vrh postaja svet prodast, potem kredast, planinska steza zavije nizdoli po zarihi grapi med Vršmi in rušnato glavo 1809 m ter na desno pod stenami Vrš na največjo konto Komne Govnjači 1471 m, po starem imenu Sočanov »Za Potokom«. To ime bo pač po neznatnem studencu v kotu med 1809 m in 1683 m.

Pri stanovih sva bila ob 12.10 h. Dobravec je sosesestnik planine, kjer ima lastni stan; zato sva se precej časa ustavila. Poleg

starih stanov stoji sedaj dolga vrsta hlevov, za vojne vojašnice. Vzhodno na griču nad planino stoji večja stavba, stan vojaškega poveljstva. Planino Govnjači so kupili Bukovci kratko pred vojno, radi tega ni dobiti človeka, večjega kraja in imen. Rekli so mi, naj bi povpraševal stare pastirje prejšnjih lastnikov iz Črešnjice ali pa za vrhove pod goriško mejo tolminske.

Odrinila sva ob 3. pop. čez Luknjo mimo rušnate glave Izpica 1586 m po vojaški tovorni poti, večinoma pa po stari planinski stezi pod lovsko koč 1489 m, nekdanj Wertheimerjevo, po dolu Dobravčevo Kopišče, skozi zarezo v steni pod Komno »V Peklu« in po strmem klinu Ozka Steza, ki izstopa pri Mali Savici. Ob 4.35 h sva bila pri Mali Savici. Skozi lep gozd pod Savico, po senožetih »Na Blatu«, »V Lokvi« skozi gozd Osredok sva stopila v hotel Zlatorog ob 5.20 h.

(Dalje prih.)

SKICE S POTA

(Dalje.)

Dr. JOSIP CIRIL OBLAK

(Iz »knjige popotnika«. II. Nemčija.)

Mimo nürnberške, frankovske »Švice« . . .

Od Nürnberga me vodi pot v smeri proti skrajnemu zahodnemu oglu Češkega. V severozahodnem kotu med Pegnico in Regnico je takozvana »Frankovska Švica«, v katere okrilju leži Bayreut, to je severni zaključek Frankovskega Jura. Kaj se v Nemčiji vse imenuje »Švica«! Meni se je zdelo, kakor da okoli Nürnberga (ki ima okoli 300 m nadmorske višine) sploh nobenih gora ni; pa ti imajo kakih 20—30 km od tod i svojo Nürnberško ali Frankovsko »Švico« z vrhovi, ki dosegajo višino do pravcatih 600 m! Ej kako relativno je vse na svetu!

Mimo te »Frankovske Švice«, čeprav ne v njenem osrčju, se obrača naša pot ob rečici Pegnitz gori proti češki meji, ob kateri pa se gorovje dvigne do znatnih višin, in pokrajina postaja vedno bolj slikovita, čeprav ne doseže niti pri pasiranju Fichtelgebirge visokogorskega značaja. Preko tega gorovja se zopet oddaljujemo od češke meje. Na potu pustimo Bayreut ob strani, dasi me je silno mikalo pogledati to nekdanj knežje mesto — prestolico nekdanje kneževine Bayreutske ter znamenito Rihard Wagnerjevo slavnostno operno gledališče. Tudi to je delo izumrle vladajoče knežje rodbine, ki je zapustila kneževino Prusom, a ta je naposled pripadla Bavarski.

Onstran tega gorovja, potem ko smo pasirali precej pusto široko pokrajino z ostrim podnebjem, pa se kmalu nudijo prav mične, deloma tudi veličastne slike z raznih viaduktov: tako čez dolino reke

Elster, ki prihaja iz Elstergebirge, tudi od meje Češke, kjer se vsa ta gorovja kopičijo in na eni strani družijo s Češkim Rudogorjem na drugi pa s Češkim Lesom, ki tako lepo obkrožujeta Češko in tvorita njeno krasno naravno mejo. Potem ko smo zapustili precej veliko mesto Plauen, s precejšnjo industrijo, glavno mesto takozvanega Saškega Vogtlanda, se preko zahodnega dela Saksonske zapeljemo v nekdanjo malo vojvodino Saksonsko-Altenburško v prav slikovito pokrajino, v katere sredi leži glavno mesto Altenburg, z raznimi znamenitostmi iz prejšnjih boljših časov. Kmalu smo preko te male vojvodine zopet v bivši veliki kraljevini Saksonski v širni planjavi, iz katere gleda v bližini drugega največjega nemškega mesta in enega svetovnih trgovskih vele mest tudi eden največjih in najznamenitejših spomenikov sveta: »Völkerschlachtdenkmal«; bližamo se Lipskemu. Ta spomenik je sam vreden, da se popelješ enkrat v življenju na širno Lipsko polje...

*

Lipsko, 7.—8. III. 1926.

Tu je glavni sejmski prostor evropskega kontinenta z okroglo 200 sejmskimi palačami in še s podzemeljskim velesejmom pod glavnim trgom. Ima pa mesto razen tega še dosti drugih znamenitosti, zgodovinskih in sedanjih. Da je središče nemške knjižne trgovine, sploh največji knjižni trg na svetu, je znano; manj, da je eden glavnih trgov za kožuhovino in da ima tretje največje vseučilišče v Nemčiji. Tu je študiral Goethe in Auerbachova klet v Lipskem je za večno združena z njegovim Faustom.

Mesto se je iz prvotnega malega mesteca »urbs Lipzi« (slovanškega izvora) tekom 19. stoletja kolosalno razvilo, zlasti v zadnji dobi po svoji trgovini in industriji, dočim je bilo v 18. stoletju bolj središče duševnega življenja; saj je tu deloval Seb. Bach, Gellert, Lessing, Goethe, tudi Schiller je posvetil ta kraj. Danes je v prvi vrsti trgovsko mesto, po svoji »Leipziger Messe« znano po celem svetu.

Ima pa tudi odlične stavbe, zlasti novejšega izvora, krasna gledališča, impozanten magistrat, znamenito galerijo, pred vsem pa biblioteke in knjigarne, ter bogat zoološki vrt.

Zoološki vrtovi in akvariji v Nemčiji so nekaj posebnega in ni večjega mesta brez njih — v Hamburgu sta kar dva —, to pa kaže veliko kulturnost in posebno zanimanje Nemcev za prirodoznanstvo, ki je prva veda na svetu. Istotako so prelepi botanični vrtovi v vseh večjih nemških mestih znamenitosti

prvega reda (n. pr. monakovski). Znane so zoološke stacije, ki so jih ustanovili Nemci tudi v drugih državah (n. pr. v Neapolju). Pri tem ne poznajo sicer skrajno štedljivi Nemci toliko štedenja in — redukcij glede kulturnih naprav: Zadnji proletarec v javnih zastopih se zaveda svojih dolžnosti do kulture in kulturnih institucij. Kultura je del državnega programa nemškega. Zdaj tudi v boljševiški Rusiji gradijo in gojijo z veliko ljubeznijo in razumevanjem moderno znanost in kulturo — to vemo, dasi bi pravzaprav ne smeli vedeti... A pri nas? Sram me je govoriti o tem, kar sem izvedel na letošnjem potovanju po Srbiji in Bosni, pri viru videl sam o — skrbi naše države n. pr. za botanični vrt v Beogradu ali za znameniti muzej v Sarajevu.

Sicer pa sem imel v Lipskem na marsikaki točki vtis, kakor da sem na dunajskem Ringu, in me je sploh spominjalo na Dunaj, čeprav tam ni tistega značilnega dunajskega življenja. Toda veliko mesto je in nudi ti v umetnostnem oziru, zlasti v gledališčih, vse, kar ti edino veliko mesto more nuditi.

Jako me je zanimala noviteta novega nemškega dramatika Carla Zuckmayerja »Der fröhliche Weinberg«, krepko delo žanra Golarjeve »Vdove Rošlinke«, morda še bolj naturalistično. Ako bi to delo spisal slovenski dramatik, bi ga davno naša poklicana kritika raztrgala, ker bi našla v njem neodpustne nemoralnosti, banalnosti, pohujšanje in vse mogoče naglavne in brezglavne pregrehe. A tam gre to delo po vseh nemških odrih, tudi avstrijskih. Kritika — menda že sita modernih »Gschnasov«, je, kolikor vemo, polna hvale, češ: vendar eden, ki je vrgel od sebe vso možgansko akrobatiko in kopičenje problemov prošlega desetletja; on je kakor drevo, ki korenini globoko v rodni zemlji in črpa iz nje svojo silo. To je priroda! Vzel si je kopico ljudi, ki so brez literarnega prikrojevanja sami pravi ljudje, taki, kakor so v resnici, banalni in sirovi, povsod brez figovega peresa. V dolini Št. Florjanski bi bili ti tipi seveda nemogoči, celo na odru... Tam pa gre to delo zmagoslavno pot preko vseh dolin čez vse odre — ali pa bo tudi do nas dospelo, je vprašanje... Imamo pač posebne izkušnje s svojim domačim delom, ki se približuje onemu.

O, tudi pri nas imajo, imamo smisla za — modernost! Oprostite, tudi moja malenkost! Rajni Tavčar bi dejal, da še celo preveč; ni čuda: saj je v tisti polemiki, ki sem jo imel z njim radi Cankarja, meril neko Cankarjevo črtico (»Na Otoku«) po načinu in ukusu šolskih poetik in metrik... kakor da bi mi obtičali v mladeniški romantiki Emila Leona! Toda pisatelj, pesnik in slikar pesni, delaj in piši, da bo razen tebe vendarle še kak drug zemljan na svetu lahko čutil s

teboj in da ti bo sledil z dušo in srcem — Nemec bi dejal: »nach-fühlen und nachsinnen« — sicer je tvoja »umetnost« — jalova. Če je bila tudi hčerka trenutka: ta trenutek ni bil — posvečen! — Pa o tem morda več ob drugi priliki in ne v »Planinskem Vestniku«, čeprav tudi planincu prav nič ne škodi, če na svojem potu ne pozabi na vso umetnost, znanost in kulturo, ki je in naj bi bila v najožjem stiku s turizmom, a ta sam je znak in posledica kulture in kulturnosti.

Mi smo namreč v Lipskem v največjem književnem trgu... Dasi pred vsem trgovsko mesto, je Lipsko vendar tudi mesto umetnosti in se mi zdi nekaka trgovska predstraža pred templom nemške umetnosti in znanosti.

Vendar te vleče ven iz mesta na Lipsko polje k onemu grandioznemu spomeniku — k znamenitosti, ki bi obdala zadnjo vas s svetovno slavo. Lipskemu za povečanje slave ni bilo treba še tega spomenika, ali bil je neizogiben v bližini mesta, kjer se je vršila ena največjih, a tudi najusodepolnejših bitk. Nemci imajo vzroka dovolj, da se navdušujejo za to bitko.

Spomenik je bil odkrit l. 1913., 100 let po usodepolni bitki. Gradili so ga 15 let — pri današnji tehniki! Stal pa je 6 milijonov predvojnih zlatih mark. Visok je 91 m, torej toliko kakor naš Rožnik. Da je vzpon na njegovo ploščad mala gorska partija, tega mi ni treba poudarjati; a mislite si, da sega razgled z vrha čez celo Lipsko planjavo in čez celo Saksonsko tja do obmejnega češkega gorovja. Kolosalno kupolo podpira 12 vojniki, po 14 m visokih, na pročelju pa je 11 m visoka postava nadangelja Mihaela.

Da je to največji nemški spomenik, eden največjih na svetu, in se meri po svoji grandioznosti z egipčanskimi piramidami, je ob sebi umljivo. Leži ob robu mesta na koncu velike »Ceste 18. oktobra«, ob kateri je v bližini tega spomenika tudi prostor tehnične »Messe«, predstavljajoče nemško industrijo; o tej pa nimaš prave predstave, ako je nisi sam videl. Ako še povem, da se v notranjosti spomenika, zlasti za časa Lipskega semnja, prirejajo koncerti, si približno predstavljajš kolosalni obseg te granitno-porfirne zgradbe. Akustika dvorane s tako višino je čarobna.

Z velikomestnim vrvenjem vred ti taka-le reč skoro zmeša tvojo filistrovsko, provinciialno glavo... (Dalje prih.)

BOE (3152 m)

JOŽEF ZAZULA

V Dolomitih imamo med strmimi gorami široke planine in doline z najlepšimi cestami in kraji, gore pa v gručah gledajo kakor otoki iz zemlje; med temi otoki je gruča Sella najstrmejša, v njej Boe najhvaležnejša gorska visoka tura. (Glej Plan. Vestnik 1910: Nova cesta preko Dolomitov.)

Lepega poletnega jutra sem se odpeljal iz Bolcana v Waidbruck, postajo za dolino Gröden, ležečo desno železnice med Briksenom in Bolcanom. V tej dolini izdelujejo kot domačo obrt križe, svetnike in podobno mizarji v delavnicah, pa tudi domačini po hišah sploh. Središče te obrti je Sv. Ulrih, 13 km od Waidbrucka, s strokovno šolo za risanje in modelovanje, ki je domačo obrt tako povzdignila, kakor pri nas razni tečaji in zavodi za čipkarstvo, plehtarstvo itd.

Sv. Ulrik je prav čeden kraj z znamenito cerkvijo, Na prvi pogled spoznaš umetniško smer prebivalcev — Ladincev; srečal sem pa ondi tudi Slovence, ki ima na koncu kraja svojo hišo in ateljé. Ali bi ne bilo prav, da bi tak mož pri nas vpeljal svoje delo? Sicer so moja opazovanja iz časov pred vojno, a veljajo tudi za sedanjost. — Sredi vasi je nekdo imel postavljen pred hišo velik oltar, ki ga je popravljal. Ko vprašam, odkod je, mi odvrne: »Z Ogrskega«. V resnici pošiljajo svoje izdelke ne samo po Evropi, temveč daleč v Ameriko, ker imajo ondi svoje rojake, ki dejansko, ne-le z besedami po časopisju, priporočajo svojo domovino. — V praktičnem oziru jim pomaga združno delovanje.

Iz prijaznega kraja sem nadaljeval pot h Sv. Kristini, mimo Wolkensteina, v Plan (ali ti ne zveni domače?), kjer je tudi že popolnoma planinska okolica, kakor na naši Konjščici. Ondi sem prenočil; drugi dan sem pil kavo s takim mlekom, da je resnično dišalo po planinskih rožicah!

Dolina Gröden je s pričetka tesna, potem se vedno bolj odpira in pri selišču Plan prehaja v dolino Enneberg in Fassa. Sploh je izhodišče na več strani, posebno na »strme vrhe« Langkofel (3178), Gaisler-Spitze (3027) in drugam.

Po zajutрку sem jo prav po planinsko urezal »za nosom« naprej, v srcu pa sem imel spravljeno Boe, ko po pol uri hoje zagledam na desni griček za pol Šmarne gore in vrhu gore nekaj stavb, kakor kaka zvezdarna z ograjenim nasipom. Bila je Rodella (2486), znan razglednik; ker rad delam po svoje, sem Boe za pol dne odložil iz srca ter se obrnil proti Rodelli. Zgoraj je priprosta gostilna

in jako dober daljnogled*; vreme je bilo krasno in gledal bi bil najraje neprenehoma. Od tu vidiš gotovo 300 vrhov. Pozdravil sem znance okoli Glocknerja, občudoval Marmoledo in opazoval, kako so trije lezli proti vrhu. Obrnil sem se proti zahodu in severu; povsod ti kaže daljnogled zanimive kraje. Ako poznaš dotične gore sam, ti zbudi opazovanje sto spominov; ako jih ne poznaš, se kmalu naveličaš, ker s prostim očesom (razen Marmolede in Boe) vidiš le male škrbice, kakor diagram na vremenski karti. Toda obzorje je velikkansko.

Do opoldne sem se bil z Rodello pomenil in po kosilu jo urežem na nasprotno stran doline, kjer je bil pravi cilj in konec mojega izleta. Bolj počasi smo se motali. Kakor je bilo od Waidbrucka do Rodelle položno in kratkočasno, tako je bila pot na Boe pokončna in dolgočasna, kar so najbrže spoznali tudi odborniki planinskega društva, ki so postavili vsakih sto metrov višine malo klopico. Ker razen jutranje kave s planinskimi rožicami nisem imel ves dan nič gorkega v želodcu, je jel odpovedovati tudi prsteni del moje osebnosti in kaj klavirno sem vlekel svoj nahrbtnik v brezkončnih ridah sem pa tje in vedno gori. Nekako ob peti popoldne srečam edinega potnika; bil je severni Nemec in je šel v dolino. Naštel mi je vse še predstoječe ride in stopinje na minuto in sekundo ter končno pripomnil, naj pazim, ker bom okoli sedme ure prišel do »gestrichene Zeile« — mislil je vrvi — in od ondi še $\frac{1}{2}$ ure v kočo.

Razšla sva se, a »gestrichene Zeile« nisem našel, pač pa me je objela tako gosta megla, da bi bil kmalu izgrešil Bambergerhütte; slučajno je nekdo drva cepil in sem ga zaslišal, ko sem bil že trikrat okoli, ne da bi zapazil stavbo. Ob takih prilikah šele spoznaš pomen planinskih koč; približno tako se mi je godilo pri neki drugi priliki pod Ojstrico, kjer sem v mraku zašel v kapelico, ker koč spodaj nisem zapazil.

Od koč do vrha ni daleč; mala drasta je drugi dan nekoliko ovirala, sicer pa ni bilo zaprek. Razgleda mi ni treba omenjati, ker je na Rodelli skoraj isti; sploh me niso zanimali toliko razni vrhovi kakor zgradba zemlje same. Ako sediš na kakem Dolomitskem vršacu, si misli, da je pod teboj morje; ondi, kjer zgoraj nehajo navpične stene, se pričenjajo nadmorski deli otokov, doline pa so morsko dno, a strme stene pod teboj — korale in takoj se ti posveti v glavi.

* Dandanes, po vojni, je morda drugače oskrbovano.

Od vse okolice me je najbolj zanimal proti vzhodu Col di Lana (2464), ugasel ognjenik, in proti jugu kraj, kjer je Predazzo (Pardač), ki leži v ugaslem, vulkanskem žrelu; posetil ga je Humboldt in cela vrsta geologov. Okamenin iz triarne dobe je v ondotnih krajih toliko, da jih domačini prodajajo; v ladinskem Pardaču nabirajo pred vsem rudnine, ki jih je svojčas ognjenik izmetal. Pod vrhom Boe se razprostira dolina Fassa in prelaz Pordoj, dolomitska cesta pa se vije kakor kača od juga proti vzhodu. Tudi tukaj je dobro primerjati imena krajev, kakor po ostalem Tirolskem. Prisojajo nekateri slovenščini tako prožnost, da se jej vsaka beseda ali vsako ime prilega, četudi je tujega izvira; toda Cernadoi pod nami pač ne bo nihče izvajal iz italijanščine, ladinščine ali nemščine. Takih imen je cela vrsta. —

Imel sem še kratek pa intimen pogovor s svojim nahrbtnikom; potem sem se poslovil, najbrže za vedno. Šel sem po drasti na Pordojški prelaz in dalje v Pardač, kjer sem prenočil. Promet je bil ondi že tedaj tak, da je po zatrdilu štacijskega častnika na dan skozi kraj teklo do sto avtomobilov. Ali so bili planinci ali — bogatinci? Tudi; pa prav mnogo je bilo preoblečenih častnikov, ki so se že tedaj pripravljali na vojno (1909). —

Drugi dan sem posetil Cavalese, rojstni kraj Scopolija, tudi Slovencem znanega botanika, ki je služboval v Idriji (kjer ima ploščo), pozneje v Paviji. Kraj leži 1000 m visoko.

OBZOR IN DRUŠTVENE VESTI

Odkritje Šumanovega križa.

Krasno jutro je zažarelo v nedeljo 24. VII. 1927 nad Okrešljem, po viharinem sobotnem popoldnevu.

Oživel je Okrešelj. Od vseh strani so prihajali planinci v čast manom preminulega idealista - planinca Pavla Šumana, k odkritju najlepšega spomenika v naših planinah.

Iz avstrijske slovenske Koroške je prihitel g. župnik Starec, iz jugoslovanske Koroške so dospeli zastopniki Mežiške podružnice SPD - Peca, pod vodstvom bodrega predsednika g. Martina Ule, Šaleško podružnico je zastopala njena blagajničarka gđ. Anica Štrbenk iz Velenja, Savinjsko podružnico pa g. profesor Srečko Brodar. Iz Maribora se je osebno udeležil obreda g. profesor dr. Sušnik, iz Zagreba sta prihitela zastopnika »Slemen« tov. Kantura in Reich, iz Ljubljane predsednik in zastopnik Aljaževega kluba; univ. profesor g. dr. Rožman, g. dr. Josip Tominšek iz Maribora je pismeno izrazil iskreno sočutje. Prispeli pa so tudi številni drugi planinci, da počaste spomin preminulega, dasi ga niso osebno poznali.

Četrť ure nad Okrešljem ob poti proti Savinjskemu sedlu je vsekan v živo skalo 1.25 m visok, bel, marmornat križ. Na granitni plošči je z zlatimi črkami vklesano posvetilo staršev, ki so hoteli zlití v ta simbol trpljenja vso svojo

čbupno bolest nad izgubo zadnjega in najdražjega otroka.* Tam, kjer je on v oni krasni noči, ko so planine izžarele, ostavil svoj zemeljski križ, tam se je njegovim roditeljem rodilo novo gorje.

Pod križem so pripravili planinci majhen vrtiček, preprežen in porasel z najlepšimi planinskimi cvetkami. Krasne planike, sinjejasni, mali encijan in bujni rododendron so ga krasili, a planinski cvetoči mah je pokrival ostalo. Girlanda planinskega cvetja je obkrožala mramor. Ta ljubki in ganljivi okras je zamislila in izvršila gdč. Darinka Topolovec, s pomočjo gdč. Anice Štrbenk in mladih planincev.

Ob 10. uri se je razvil izpred Frischaufovega Doma pester izprevod, ki sta ga vodila roditelja ponesrečenega v družbi svojih planinskih prijateljev.

Množica se je zgrnila okrog spomenika in nepremično so bile oči uprte v g. dr. Rožmana, ko je pojasnil pomen odkritja. Niso mu postavili navadne plošče, postavili so mu križ, bel in svetel, kakor je bil Pavle sam miren in tih, poln bolesti; ker v njem je trpela duša bolesti drugih in se je njegova osebna bol skrila v tej vseobčji boli. — Z g. župnikom Starcem je odmolil molitve za preminulimi in blagoslovil spomenik. Globoka tišina je vladala med obredom, le z vrhov Skute so se oglašali oddaljeni vriski.

Kot prvi — nemi pozdrav neutolažljive matere svojemu nepozabnemu miljencu je položila ga. Zofija Šumanova h križu planinski venec bršljana in planik, prevezan s slovenskim trakom.

Poln poezije in miline je bil govor g. prof. dr. Sušnika o ponesrečenem stremljenju in težnjah po višinah in v višave. Njegove besede so poslušalcem orosile oči.

Gospod Janko Porenta je poklonil v znak tovariške iskrenosti rajnemu venec žarečega rododendrona z belim križem planik v sredini.

G. profesor Srečko Brodar je izrazil iskreno sočustvovanje Savinjske podružnice SPD in slavnostno obljubil, da sprejme podružnica ta pomembni planinski spomenik v svoje varstvo in oskrbo.

V ganljivih besedah se je spominjal svojega mladega prijatelja g. župnik Starec iz avstrijske Koroške. Plakale so njegove besede in plakali so ostali.

Presunljiva je bila zahvala g. dr. Janka Šumana, Pavlovega očeta, ko je omenil vsakega posebe in se vsakemu posebe zahvalil za njegov trud, pozornost in udeležbo. — Njegove trepetajoče besede so zamrle v Mrzli gori, oddaljen vrisk je prerezal njihov odjek.

Ob navalu sapice so svečke visoko vzplapolale.

Razhajala se je množica. Nekateri planinci z nahrbtnikom so odhiteli naprej proti svojemu cilju, večina pa se je vračala proti Frischaufovemu Domu in je spremljala žalujoča roditelja do tja. Nato smo se ločili. Visoko smo že bili v Hudem Prasku, ko smo se zadnjikrat pozdravili z vihrajočim robčkom. Solnce je lilo vso svojo krasoto na doline in na Okrešelj ter čudno osvetljevalo temni odhajajoči postavi. Le beli lasje - bolesti in izgube, ti so se svetili kakor srebrni.

* 6. V. 1905. † 22. VII. 1926.

Pavle Šuman.

»Smrt je polet v višine«

Čarobni planinski je raj

Izvil ga vase,

Ni poti več našel nazaj,

Odšel je v večnost!«

Otvoritev Predoslja. — Kamniška Bistrica nudi takoj po izviru izredno lepo točko. Struga se zoži v tesno skalnato zarezo, po kateri se vale globoko doli njene čiste, zelenkaste vode, padajoč kmalu nato v lepem slapu navzdol. To naravno krasoto je opisal dr. K. J. v letošnji 7. številki tega lista pod naslovom »Nova pot skzci Predoselja«. Ta divni kotiček ob Bistrici se je na novo otvoril dne 12. junija t. l. Bil je lep dan. Venomer je brnel avtobus proti Stahovici in turisti, posebno mnogi iz Kamnika — so se pomikali v malih skupinah proti Kopsišču, kjer je bila dobiti osvežujoča pijača in drugo, pod vodstvom g. Koželja iz Kamnika. Ko so se zbrali turisti — bilo jih je do 200 — so krenili po novi stezi preko Bistrice in potem na desnem bregu navzgor. Planinska »povorka« se je ustavila ob slapu na brvi in galeriji. Predsednik podružnice SPD. v Kamniku dr. Konrad Janežič je povzel besedo in v daljšem nagovoru otvoril to krasno točko, ki je postala z novimi napravami vsem dostopna. Zahvalivši se kamniški Meščanski korporaciji za naklonjenost in proseč Osrednje planinsko društvo izdatne pomoči pri pospeševanju turizma v Kamniških planinah, je zaključil svoj govor. — V lepih besedah je govoril nato predsednik SPD. dr. Fran Tominšek in obljubil vsestransko pomoč. Nato je pozdravil otvoritev še dr. Fran Ogrin kot sreski poglavar, poudarjajoč v svojem nagovoru pomen današnje otvoritve Predoslja z željo, da bi na daleč in široko ne bilo državljana, ki si ne bi ogledal poslej te divne točke, ki jo lahko nazivamo »Kamniški Vintgar«, in Bistrice sploh. V ta namen naj se čimprej razširi obstoječa vozna pot v avtomobilsko cesto.

Besedo je še povzel načelnik Meščanske korporacije, zagotavljajoč, da bo ta korporacija slej ko prej v vsem pospeševala tujski promet. Po otvoritvi se je zbralo občinstvo pri planinski koči, kjer je preživelo prijetne urice ob planinskem veselju in ob zvokih neumornega tamburaškega odseka kamniške »Edinosti«. O.

Krajačeva kuća na Zavižanu (na Velebitu.)

»Hrvatsko planinarsko društvo središnjica u Zagrebu otvorilo je 15. kolovoza svoju novu planinarsku kuću na sedlu Zavižanske kose u sjevernom Velebitu, pod vrhom Vučjakom (1645 m) a na visini od blizu 1600 m nad morem. Mjesto, na kojem stoji nova kuća, vrlo je zgodno odabrano, jer se od same kuće i još više sa vrha Vučjaka iznad nje (5 min. uspona) pruža jedan od najdivnijih i najopsežnijih vidika u Velebitu: s jedne strane na Jadransko more sa brojnim njegovim otocima od Zadarskog otočja do ispod Pule, Sušaka i Rijeke, a s druge strane na šumoviti i kršni sjeverni i južni Velebit, Hrvatsko Primorje, Gorski Kotar i Liku. To je mjesto izabrao i dao inicijativu za tu kuću bivši predsjednik HPD g. dr. I. Krajač, koji je prošle godine kao ministar trgovine i industrije, kojoj kao jedna grana pripada i turizam, državnom potporom i omogućio brzu gradnju nove kuće. Poradi toga je HPD i prozvalo na harnu spomen tu kuću njegovim imenom: Krajačeva kuća na Zavižanu.

Krajačeva kuća duga je 8 m i 6 m široka, od kamena zidana, i iznutra ima jednu prostranu sobu veličine 5×5 sa 12, odnosno 18 ležaja, a u slučaju nužde može dobiti konak 25—30 lica, a na tavanu opet oko 20 lica, tako da u njoj u slučaju nevremena može noćiti oko 45—50 ljudi. U sobi je zidana peć, koja se brzo ugrije, nadalje stolovi, klupe i stolci, a ispred nje je kuhinja sa željeznim štednjakom i ormarićem za kuhinjski pribor. Kraj ulaza u kuhinju se nalazi betonirana cisterna sa filterom za preko 2000 litara vode, a osim toga ima blizu kuće izvor žive vode i snježnica. Ulazna su vrata željezna kao i kapci na prozorima, te je provala u kuću gotovo nemoguća. Krov je po običaju onog kraja po-

kriven drvenim daščicama. Pred kućom je lijepa i prostrana terasa, sa koje se pruža prekrasan i dalek vidik na tri strane. Troškovi kuće iznose preko 70.000 dinara, a kad se u proljeće nabavi i prijeko potrebni kućni pribor, posteljina i namještaj, taj će iznos doseći svotu do blizu 90.000 dinara. Kuća ostaje otvorena do početka listopada i u njoj za to vrijeme vrši poslove opskrbnika graditelj Marko Vukelić iz Volarice (z. p. Sveti Juraj kod Senja), kojemu se treba najaviti ako koje veće društvo kani posjetiti kuću.

PS. (Iz »Novosti«: »Nova planinarska kuća na Velebitu«). Prinašamo ta podatke, da se seznanijo tudi naši čitatelji s turistovskim gibanjem v Hrvatskem Primorju. Nova kuća je dobro pristopna z morske strani iz Senja (vsak dan parobrod) ali iz luke Sv. Juraj po cesti do sedla Oltari (950 m) in potem po gozdih do kuće (7—8 ur pešhoda) ali iz Klade naravnost na Zavižan (5 ur).

Obćni zbor S. P. D.

1. Redni občni zbor SPD se je vršil v Ljubljani dne 21. junija 1927 ob 8. uri zvečer v salonu restavracije pri »Levu« ob mnogobrojni udeležbi članstva.

Obćni zbor je otvoril in vodil predsednik dr. Fran Tominšek. Pozdravivši vse navzoče, posebej še zastopnike podružnic (Mariborske, Podravske, Litijske, Kranjske, Radovljiške, Jeseniške, Podružnice »Peca« v Mežici) in zastopnike časopisja, je v kratkih besedah podal pregled društvenega delovanja v preteklem letu; za največji uspeh smatra, da se je pri izpopolnitvi društvene organizacije doseglo popolno edinstvo s podružnicami. V toplih besedah se je nadalje spominjal letos umrlega velikega planinca, duh. svetnika Jakoba Aljaža, in lani preminulega odvetnika dr. Karla Trillerja, ki je volil društvu 5000.— Din. Omenil je tudi smrtne žrtve, ki so jih lani zahtevale naše planine. V znak sožalja in počaščenja so se vsi prisotni dvignili s sedežev.

Tajnik Ivan Tavčar je podal poročilo o društvenem delovanju. V zlic slabemu vremenu je bil poset planinskih koč zadovoljiv. V vedno večjem številu prihajajo inozemci, zlasti Čehi, avstrijski in drugi Nemci. Osrednji Odbor je dobil več priznanih pisem iz inozemstva, med njimi več iz Nemčije, kjer se hvali lepota naših planin ter red in snaga v naših kočah. Planinska pota so se temeljito popravila in markacije obnovile. Nekaj planinskih koč se je nanovo prepleskalo, tako da nudijo sedaj ukusno zunanost. Hvala gre pred vsem g. Franu Mediču, ki je dal društvu barve brezplačno na razpolago. Osrednji Odbor je kupil lani od Selške podružnice Krekovo koč na Ratitovcu in jo oskrbuje v lastni režiiji. Prenehala je delovati Belokranjska podružnica, nanovo se je ustanovila podružnica »Peca« v Mežici. Dne 9. decembra 1926 je pripel Veliki župan dr. Baltič društvu predsedniku dr. Franu Tominšku kraljevo odlikovanje — red Sv. Save III. vrste — osebno na prsa in naglašal, da si je stekel odlikovanec za razvoj in razmah SPD ogromne zasluge. — Dalje omenja predavanja, ki so se v Ljubljani priredila. Veliko je bilo nesreč v planinah. O Binkoštih so se ponesrečili na Grebenu v Kamniških planinah trije turisti: Fran Strlè, Vera Mancini in Rado Sopčič; 22. maja je izginil dr. Milko Lubec, našli so ga šele 4. avgusta na Prisojniku; 7. novembra se je smrtno ponesrečil na Grmadi (Šmarni gori) Alojzij de Reggi, poleti na Mrzli gori visokošolec Pavel Šuman, oktobra pa je v Vratih izginil slikar Gorup, ki ga še do danes niso našli. — Tajništvo je rešilo v preteklem letu čez 2000 dosipov, društvena pisarna je odpravila okoli 4000 strank, odborovih sej je bilo 54, gospodarskih pa 10. Koncem leta je štelu celokupno društvo 7176 članov.

Blagajniško poročilo je podal društveni knjigovodja g. Rudolf Rozman. Iz njega posnamemo, da je celokupni denarni promet presegel 12.000.000.— Din; dohodek iz oskrbe — dasi znaten — se je moral ves porabiti za velike izdatke pri društvenih zavetiščih. Dotaknil se je tudi poslovanja planinskih koč, ki so preteklo leto na splošno izkazale manj prometa, kakor druga leta.

O proračunu za leto 1927, ki izkazuje Din 1.518.200.— Din dohodkov in toliko izdatkov, se je vnela kratka debata, v katero je poseglo več članov. Gospod ravnatelj Pustoslemšek je dobrohotno kritiziral društveno delovanje in stavil več umestnih predlogov; tajnikovo poročilo je premalo podčrtalo predsednikovo odlikovanje; društvo naj kaže večjo aktivnost, za vzgled naj nam bode Zagreb, kjer vse vre in kipi za planinstvo; tam prirejajo pozimi vsak teden predavanja, vršijo se skupni izleti, omislili so si potovalno blagajno itd.; v bilanci pogreša pojasnila glede stavbe na Krvavcu; pretežna večina koč je prav dobro oskrbovana, on upa, da bo tako ostalo; glede potov in markacij se ni mnogo storilo, pohvaliti pa mora odbornika Knafelca, ki se največ briga za to; Ljubljanska okolica je glede markacij silno zanemarjena, kar ni prav; letna članarina 25.— Din je prenizka; če hoče društvo uspešno delovati, mora imeti tudi dovolj sredstev na razpolago; ker teh nima, jih išče v svojih hotelih, kar se mu zameri. On predlaga, da se zviša članarina na 50.— Din. Nadalje pogreša podpore s strani vlade in drugih javnih korporacij; če so dobila podpore druga planinska društva za svoje kočje, jih mora tudi SPD. — Tudi stiki med SPD in ostalimi plan. društvi niso preveč pristrčni; želi, da se navežejo boljši. — Predsednik prosi, da naj se omeji debata na proračun in na splošno odgovarja na izvajanja g. Pustoslemška. Ta umakne predlog na zvišanje članarine. Proračun se nato soglasno sprejme.

V imenu računskih preglednikov poroča g. Ferlinc, da sta preglednika revidirala vse knjige in račune ter našla vse v najlepšem redu; zato predlaga odboru in blagajniku absolutorij, ki se sprejme.

Daljna točka dnevnega reda je predlog Osrednjega odbora za izpremembo pravil. Predsednik dr. Tominšek poroča, kako so zahtevale podružnice izpremembo pravil in kako so se potem vršile med podružnicami in Osrednjim Odborom razprave o predlaganih izpremembah. Po tozadevnih sklepih se je poverila sestava načrta za izpremembo pravil zastopnikom Mariborske, Podravske, Savinjske, Kranjske in Litijske podružnice ter Osrednjemu Odboru.

Na skupnem sestanku v Celju dne 12. decembra 1926 se je načrt za izpremembo pravil v obširnem in podrobnem vsestranskem razmotrivanju v popolnem sporazumu zastopnikov podružnic in zastopnikov Osrednjega Odbora sestavil in dal natisniti. Ta osnutek novih pravil so vse podružnice na svojih občnih zborih v popolnem soglasju sprejele. Predsednik ugotovi tozadevne sklepe, ki so jih storile podružnice na svojih občnih zborih in sicer:

Mariborska podružnica 25. februarja, Podravska dne 2. aprila, Savinjska 12. maja, Rogaška dne 18. maja, Slovenje-Bistriška dne 19. maja, Mislinjska dne 12. marca, Šaleška dne 24. aprila, Mežiška dne 24. aprila, Posavska dne 24. aprila, Litijska dne 24. aprila, Kamniška dne 24. aprila, Radovljanska dne 9. aprila, Jeseniška dne 27. marca, Kranjskogorska dne 25. marca, podružnica v Trzinu dne 15. maja in podružnica »Peca« 1. maja 1927. Pristala je na nova pravila tudi Selška podružnica; Belokranjska podružnica je sklenila svoj razhod in prenehala delovati.

Vse obstoječe podružnice so tedaj sprejele novi osnutek pravil. Ta osnutek se sedaj predloži osrednjemu občenemu zboru.

Nato se nova pravila, katerih odtisi so bili obenem med člane razdeljeni, po g. tajniku prečitajo, in posamezna pojasnila o njih podá predsednik. Nato se otvori debata o predloženem osnutku pravil. G. ravnatelj Pustoslemšek stavi predlog, da se naj predlagana nova pravila en bloc sprejmejo.

G. dr. Mrak predlaga izpremembo § 8 c) predloženega osnutka v tem smislu, da se naj glasi, da izgubi redni in izredni član članstvo, ako v prvem četrtletju ne odšteje članarine. Druge izpremembe se ne predlagajo.

O predlogu dr. Mraka se vrši kratka debata. Proti njegovemu predlogu in za neizpremenjeno točko § 8. v smislu predloženega osnutka je posebno izrazi g. dr. Senjor s poudarkom, da se je ta formulacija sklenila, z ozirom na članstvo podeželskih podružnic. Predsednik poda konečno pojasnila in da potem predlog dr. Mraka na glasovanje. Predlog propade in je torej v neizpremenjeni obliki sprejeto določilo § 8 c.

Ker se specialne izpremembe ne predlagajo, da predsednik na glasovanje predlog g. Pustoslemška, da se nova pravila en bloc sprejmejo. Za predlog glasujejo vsi zborovalci soglasno. Za jezikovno stilizacijo in morebitne poprave v besedilu se pooblasti Osrednji Odbor.

Predsednik konstatuje, da je s tem predlagana izprememba pravil sklenjena in naznanil, da se bodo nova pravila takoj predložila oblastu v odobritev in da se bo potem v najkrajšem času sklical po novih pravilih osrednji občni zbor in uredil ustroj društva v smislu izpremembe pravil.

G. dr. Šnuderl (Maribor) izreka v imenu podružnic zahvalo za tako gladko in sporazumno uredbo pravil.

Ob 23. uri zaključi predsednik lepo uspeli občni zbor.

2. Osrednji občni zbor S. P. D. se je po novih pravilih vršil dne 18. avgusta v istih prostorih. — Predsednik dr. Fran Tominšek je naznanil, da so nova pravila po Velikih županih Ljubljanske in Mariborske oblasti potrjena. Z ozirom na to se je sklical prvi osrednji občni zbor, čigar naloga je predvsem, da izvoli novi Osrednji Odbor. Predsednik izreka željo, da bi se volitev vršila v polnem soglasju in da bi bili izvoljeni v odbor možje, ki bodo z vnemo in ljubeznijo delovali za društvo.

Nato je objavil določila novih pravil glede volitve odbora in je odredil volitev. Za predsednika je bil zopet izvoljen dr. Fran Tominšek, v odbor pa kot odborniki gg.: prof. Janko Mlačkar, Ivan Tavčar, dr. Stanko Tominšek, Jože Jeretina, dr. Fran Pavlin, Makso Hrovatin, Gvidon Čadež, Rudolf Rozman, Janez Kveder, Alojzij Knafelc, prof. Janko Ravnik, inž. Škof, Viktor Naglas in dr. I. Tičar; za namestnike pa gg.: Ivan Šabec, Mirko Vlačj, A. Bervar, dr. Orel, dr. Stanko Kmet. Za preglednika računov sta izvoljena gg. Emerik Ferlinč in Fr. Škrlep.

V Savez plan. društev SHS sta bila poslana dr. Fran Tominšek in Makso Hrovatin, kot namestnika pa Rudolf Rozman in Gvidon Čadež.

Kot druga točka je bila na dnevnem redu volitev delegatov osrednjega društva za Skupščino. Po objavi tozadevnih določil izreka predsednik mnenje, da bi bilo praktično, da se v smislu pravil prepusti Osrednjemu Odboru določitev teh delegatov; tozadevno podani predlog se je potem soglasno sprejel.

Pri slučajnostih se je razpravljalo o nekih neljubih incidentih, ki so se v zadnjem času vsled razbrzdanosti posameznih turistov dogodili v poedinah kočah. Po živahni debati je občni zbor pooblastil odbor, naj izrabi vsa razpoložljiva

sredstva, da v bodoče zabrani take dogodke; ako bi bili prizadeti kaki člani, naj se izključijo. —

Osrednji Odbor se je sestavil tako, da je predsednikov namestnik prof. Janko Mlakar, tajnik Ivan Tavčar, tajnikov namestnik dr. Stanko Tomiňšek, blagajnik Jože Jeretina, blagajnikov namestnik dr. Fran Pavlin, gospodar Makso Hrovatin, gospodarjev namestnik Gvidon Čadež, knjigovodja Rudolf Rozman.

Kongres »Asociacije slovanskih planinskih društev« se vrši dne 22. do 28. septembra s sledečim programom: Dne 22. septembra seja odbora v Krakovu. Dne 23. sept. dopoldne ogledovanje mesta, popoldne izlet v Wieliczke v svrho ogledanja rudnika. Povratek v Krakovo. Dne 24. septembra odhod v Pienine, vožnja s čolni po Dunaju iz Czerwonega Klasztoru v Szawnico, pešizlet v okolico in odhod Zakopane. Dne 25. septembra v Zakopanem zaključitev kongresa. Po zaključenem oficijelnem programu kongresa se lahko na željo udeležencev prirede razni izleti v Tatre. Želeti bi bilo, da bi se poleg delegatov Zveze planinskih društev udeležili izleta na Poljsko tudi drugi turisti. H.

Kongres »Zveze planinskih društev v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev« se je vršil v soboto, dne 27. avgusta t. l. na Avali v koči Srpskega Planinskega Društva. Predsednik Zveze g. dr. Fran Tomiňšek je otvoril ob 16. uri kongres, konstatiral sklepčnost. Zastopana so vsa v Zvezi včlanjena društva po svojih delegatih, kongresu prisostvuje poleg tega kot gost zastopnik črnogorskega planinskega društva iz Podgorice. Pozdravlja zastopnika ministrstva g. dr. Žižeka, šefa oddelka za promet stranaca i turizma, predlaga, da se odpošlje brzojavni pozdrav kralju Aleksandru I. ter izraža željo, da naj bi bilo delo Zveze čimbolj uspešno za razvoj in napredek naše turisticke. G. predsednik Sr. P. D. ing. Nedeljkovec pozdravlja došle goste kot domačin. Tajnik Zveze g. Hrovatin poda poročilo:

Delo Zveze v preteklem poslovnem letu 1926/27 s sedežem v Ljubljani je bilo precej obširno. Predsedstvo je rešilo in odposlalo 138 vlog in dopisov, vendar za ves ta trud in delo ni bilo tistih uspehov, ki bi jih bilo pričakovati.

Danes so v Zvezi včlanjena sledeča planinska društva: »Slovensko Planinsko Društvo« v Ljubljani, ki šteje 7276 članov; »Hrvatsko Planinarsko Društvo« v Zagrebu, ki šteje 6150 članov; »Srpsko Planinsko Društvo« v Beogradu, ki šteje 770 članov; »Društvo planinara za Bosnu i Hercegovinu« v Sarajevu, ki šteje 968 članov in »Planinsko društvo Fruška Gora« v Novem Sadu, ki šteje 1620 članov. Skupno ima torej Zveza danes včlanjenih 5 društev s 16.784 člani.

Posamezna društva, včlanjena v Zvezi, so bila, v kolikor imamo na razpolago poročila občnih zborov, precej delavna. Zgradilo se je na raznih krajih nebroj novih planinskih zavetišč in koč, ter izvršilo in markiralo nešteto novih potov. Za to je pač potrebno veliko denarja, potrebno pa je tudi, da nas mero-dajni faktorji pri tem podpirajo, da nam omogočajo naše delo in s tem pokažejo, da cenijo to naše delovanje. Za primer bi lahko navedli Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani, ki kljub vsem mogočim prošnjam za podporo do danes ni prejelo niti pare. To je obžalovati; kdor pozna delovanje tega društva, mora priznati, da deluje požrtvovalno v prosep in razvoj turisticke ter da je z gradnjo novih koč, ki so bile nujno potrebne, prišlo v velike finančne težkoče. Upajmo, da se bodo razmere v tem oziru polagoma zboljšale ter da dobimo pri mero-dajnih faktorjih več razumevanja za naše delo.

Zveza je bila na letošnjem kongresu v Pragi sprejeta v Asociacijo slovanskih turističnih društev, v kateri so danes včlanjeni Čehi, Poljaki, Bolgari in

Jugoslovani. Za letošnje poslovno leto je bil sedež Asociacije v Krakovu. Glasom zaključka zadnjega kongresa se bo izdajal Almanah vsako leto v dotičnem kraju, kjer je sedež predsedstva. Za leto 1927 je bilo določeno, da izide Almanah v Krakovu in smo za to zbrali potrebni material z opisom vseh naših planinskih krajev ter z navedbo planinskih društev, včlanjenih v naši Zvezi. Delegati Zveze v Asociaciji so bili gg.: Josip Pasarić iz Zagreba, Vaso Stajić iz Novega Sada in Makso Hrovatin iz Ljubljane.

Največ dela je imelo predsedstvo, da bi doseglo znižanje voženj na železnicah za turiste. Lahko rečem, da nismo opustili nobene prilike in se nismo zbal truda in potov, da bi dosegli potom intervencij pri posameznih vplivnih osebah, poslancih in ministrstvih, da se zopet uzakoni staro besedilo, ki je bilo že svojčas veljavno in po katerem so imeli turisti od 5 oseb dalje pravico do polovične vožnje na železnicah. Žal, da nam to ni uspelo tako, kakor smo želeli. Tako smo intervenirali osebno v Beogradu pri železn. ministru, kakor tudi pri trgovskem ministru v prilog ugodne rešitve svojih prošelj. Dne 6. februarja t. l. smo sklicali izreden kongres v Beograd v zadevi znižanih voženj in da ponovno na licu mesta poskusimo intervenirati ter merodajne faktorje prepričati, da zavzamejo napram turistiki, ki se tako lepo razvija in napreduje v naši državi, drugo stališče in da naj nudi vsaj nekaj podpore. Na tem kongresu so bila zastopana vsa v Zvezi včlanjena društva; sklenjena je bila resolucija, ki naj se predloži vsem v poštevi prihajajočim ministrstvom. Pooblastilo se je Srpsko Planinsko Društvo, da stopi v stik z ministrstvi in da v imenu Zveze izvede to akcijo. Sedaj uživajo člani planinskih društev na podlagi članskih izkaznic trikrat letno polovične karte, ako so najmanj dve leti včlanjeni v društvo. To pa za turiste ni nobena ugodnost, ker gre turist skoro vsak dan v planine. Poleg tega so to znižanje sedaj še skrčili, ker so izvzeli brzovlake, tako da veljajo sedaj samo te ugodnosti za osebne vlake. Zveza je nadalje zaznala, da se izdeluje potniška tarifa, a da so se v tem osnutku turistična društva popolnoma prezrla. Naredili smo tudi tu novo vlogo na ministrstvo železnic ter prosili, da se vstavi staro besedilo v tarifo:

»Člani planinskih društev imajo znižano vožnjo 50 po 100 (pol karte) na potniških in brzovlakah, kadarkoli potujejo v grupah od najmanj 5 oseb.«

Intervenirali smo tudi pri posameznih članih tarifnega odbora; tako so gospodje podpirali v razpravi našo prošnjo, vendar ni jim uspelo pripraviti železniško ministrstvo do tega, da bi osvojilo naš predlog. Pri tem delu nas je z vso vnemo podpiral šef odseka za turistiko gospod dr. Žižek. Sklenilo se je, naj bi veljalo polovično znižanje, ako je najmanj 10 oseb in se potuje preko 50 km. Za brzovlake pa 15 oseb in preko 100 km. Kdor pozna razmere, mora priznati, da je to toliko ko nič. Na tak način se ne bo noben turist zamogel poslužiti kakih ugodnosti. Že prejšnje število oseb je bilo težko dosegljivo. Tako se ne podpira razvoj turistike, raje naj se odkrito nam pove: »Mi Vam ugodnosti ne damo.« Vendar je še čas, da se to popravi, ker bo ta tarifa stopila v najkrajšem času še-le v promet, in bi prosili gospode, ki imajo zveze v ministrstvu, da še enkrat poskusijo z intervencijo za ugodno rešitev tako važne zadeve.

V zadevi Putnika je bilo določeno, da se izvrši reorganizacija. Zveza je smatrala za potrebno, da se delnice, ki bi bile na razpolago, odstopijo sorazmerno planinskim društvom, včlanjenim v Zvezi. V tem smislu smo vložili tudi prošnjo na trgovsko ministrstvo. Ni nam treba še posebej poudarjati, kako važen faktor so planinska društva v tujsko-prometnem oziru, in gospodje okoli Putnika bi

zamogli sami to uvideti, da bi skušali pritegniti planinska društva na skupno sodelovanje v Putniku. Srpsko Planinsko Društvo smo prosili, da osebno intervenira.

Še ena važna zadeva je, kateri je Zveza posvetila precej pozornosti. To je obmejni turistovski promet ob Italiji. Vsakdo ve, da so Italijani prejšnja leta pustili turiste s planinskimi legitimacijami prekoračiti mejo za nekaj kilometrov. Z januarjem t. l. pa so začeli Italijani z našimi turisti postopati tako, kakor s kakimi zločinci. Mi smo takoj, ko smo izvedeli za prvi slučaj, intervenirali pri ljubljanskem italijanskem konzulatu, misleč, da se je ta slučaj pomotoma dogodil. A kmalu smo se prepričali o nasprotnem; Italijani so direktno prežali na mejah na naše turiste in kakor hitro je kdo prestopil mejo, že so ga vklenili v verige in ga vodili iz ječe v ječo. Za vsak slučaj smo se takoj obrnili na Velikega župana, kakor hitro smo bili obveščeni; on je potem našega konzulata v Trstu interveniral, da so bili naši turisti takoj izpuščeni.

Na tak način nobena kulturna država ne postopa. So pa še hujše stvari. Pri nas imamo navado, da turistu, ki se nahaja v nesreči, oziroma zaide, nudimo pomoč, ga rešujemo in ne povprašamo, katere narodnosti je. Italijani pa turista, ki je zašel v meglo, izgubil vsako orientacijo, ali pa plezalca, ki je plezal v steno, prišel do neprehodnega mesta in nima nikjer nobenega nadaljnjega izhoda ter krene na levo, s tem prekorači mejo — kratkomaletno aretirajo, ga uklenejo v verige in zapro. Dogodilo se je, da so cele skupine turistov, ki so nevede zašli preko meje, uklenili po dva in dva ter po sredini z dolgo verigo in jih vodili kakor največje hudodelce po celih 30 km daleč. Zveza je izdelala spomenico v tem oziru ter jo predloži na kongresu Asociacije slovanskih turističnih društev v Krakovu, da se poroča v vseh evropskih listih o takem postopanju z našimi turisti od strani Italijanov.

G. dr. Pavlas predlaga, da se izreče predsedstvu Zveze zahvala za njegovo delo in trud in da se mu podeli absolutorij, kar se soglasno sprejme.

Delegat g. Gračanin poroča o zadevi Sljeme — Hrvatsko Planinarsko Društvo glasom mandata zadnjega kongresa; ker pa Fruški Gori ni uspelo sporazum doseči, se sklene odložiti to zadevo.

Obširna je bila tudi debata o znižanih vožnjah na železnicah, v katero so posegli vsi navzoči delegati. Zaključili se, da naj Zveza deluje z vsemi močmi za tem, da pride staro besedilo, po katerem so imeli turisti v skupinah 5 oseb polovično vožnjo, v tarifo, ki ima stopiti v najkrajšem času v veljavo.

Pri volitvi odbora je bil izvoljen za predsednika g. ing. S. Nedeljković, za tajnika g. dr. Hristić ter za vsako v Zvezi včlanjeno društvo dva delegata, katerih imena se bodo naknadno prijavila predsedstvu.

Za prihodnje leto se je na predlog delegata g. dr. Trojerja določilo, da se vrši kongres Zveze v Aleksandrovem Domu na Trebeviću nad Sarajevom.

V zadevi Putnika predlaga delegat g. Hrovatin, da predsedstvo deluje na to, da dobijo Zvezna planinska društva primerno zastopstvo v Putniku. Precej obširna debata je bila tudi v zadevi event. spremembe pravil ter se je sklenilo, da naj društvo »Fruška Gora« sestavi načrt za izpremembo in ga predloži Zvezi tekom enega meseca in tekom šestih mesecev naj se skliče za tozadevno sklepanje izreden kongres v Zagrebu. Delegat dr. Prebeg predlaga naj bi se uvedle v vseh planinskih kočah enake pristojbine. Delegata gg. dr. Tominšek in Hrovatin mu pojasnita, da to za Slovensko Planinsko Društvo ni izvedljivo, ker društvo samo deli svoje postojanke v tri skupine, in pojasnujeta tudi v ostalem stališče Slovenskega Planinskega Društva. Dalje stavi delegat dr. Prebeg vprašanje na

»Fruško Goro«, kako to, da so se osnovale podružnice v okolišu, ki pripada Hrvatskemu Planinarskemu Društvu. Po daljši debati in po pretresanju pravil se to vprašanje odstavi.

Ob 22. uri zaključi g. predsednik Nedeljković kongres. S tem je prešlo predsedstvo Zveze za nadaljne poslovno leto v Beograd. H.

Ureditev rešilnih postaj. — Osrednji Odbor S. P. D. je ustanovil poseben odsek, ki urejuje in vodi rešilne postaje. Oprema teh postaj z nosilnicami, obvezami in najpotrebnejšimi zdravili, ter potrebna oprema za člane rešilnih ekspedicij je združena z jako znatnimi izdatki.

Da se pokrijejo ti neobhodno potrebni izdatki, pobira Osrednji Odbor od posetnikov planinskih koč rešilni prispevek po Din 1.— za osebo. Ker se morajo rešilne postaje izpopolniti in bolje založiti, ta mali prispevek ne bode zadostoval niti za kritje tekočih izdatkov. Fond, ki se na ta način zbira za rešilne postaje, pa seveda ni za to določen, da bi se iz njega pokrivali izdatki za člane ekspedicije, ki narastejo povodom pripetivših se nesreč. Tozadevni izdatki gredo v breme ponesrečenca, oziroma njih sorodnikov. Društvo sicer take stroške založi, toda zaračuna jih prizadetim.

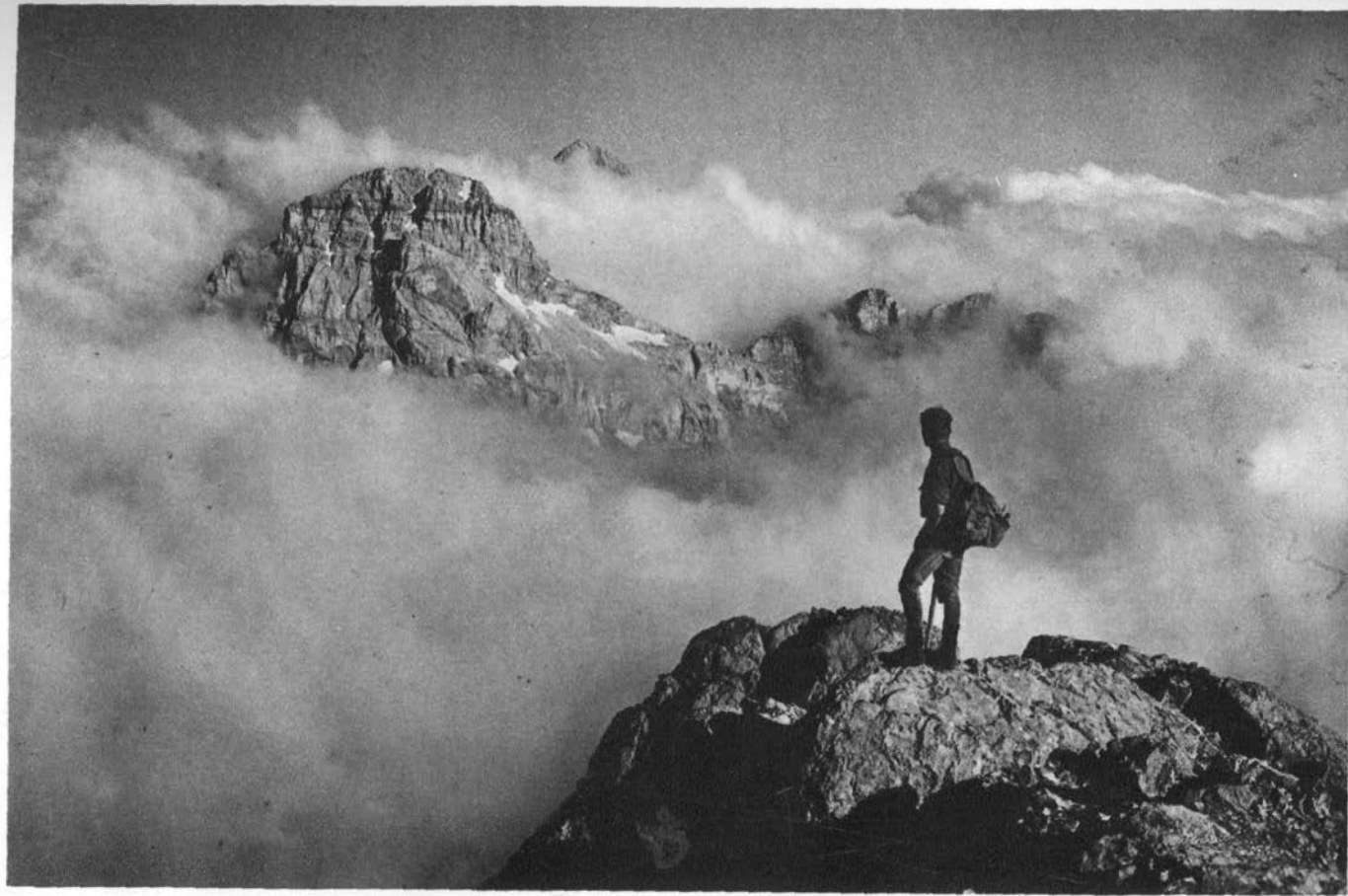
Društvo mora pri tem zaupati na to, da prizadete osebe po svojih močeh povrnejo društvu, kar je za nje izdalo. Ako so se pripetile nesreče pri kakih plezalnih turah, morajo skupine, ki so tako turo priredile, smatrati za svojo častno dolžnost, da skrbijo za pokritje takih izdatkov.

Naše slike. Razor in Triglav s Prisojnika. Fot. dr. Stanko Tomiňšek. — Po krasno uspeli plezalni turi na Prisojnik se nam je iz vrha nudil pogled, ki ga predečuje slika. Že med turo so se okoli vrhov pričele zbirati megle. Ko pa smo prišli na vrh, je doline popolnoma zagrnila megla. Bilo je slikovito megleno morje, ožarjeno od solnca. Samo naše najvišje gore so mele iz njega liki otoki v razburkanem morju. Nad nami pa se je vzpenjalo azurno čisto nebo brez najmanjšega oblaka. Tak pogled mora navdušiti vsakogar, ki ima občutek za lepoto narave. Na sliki vidimo v ospredju vrh Prisojnika, levo od njega pa se vzdiguje iznad megle Razorjeva kupola ter desno od njega Planja. Za njima se dviga iznad megle naš oćak Triglav. S. T.

Vsebina: Dr. Jos. Cir. Oblak: Iz neznanega Slovenskega Štajerja (str. 193). — Dr. H. Tuma: Podrta Gora (str. 198). — Dr. Jos. C. Oblak: Skice s pota (str. 201). — Jožef Zazula: Boe (str. 205). — Obzor in društvene vesti: Odkritje Šumanovega križa (str. 207). Otvoritev Predoslja. Krajačeva kuća na Zavižanu (str. 209). Redni občni zbor SPD (str. 210). Osrednji občni zbor SPD. (str. 212). Kongres Asociacije slovenskih planinskih društev (str. 213), Kongres »Zveze planinskih društev v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev« (str. 213). Ureditev rešilnih postaj (str. 216). — Naše slike: Razor in Triglav s Prisojnika (na prilogi).

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.- Din, za inozemstvo 60.- Din. — Naroća, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomiňšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tomiňšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).

Razor in Triglav s Prisojnika

Dr. Stane Tomišek